

1.04 Strokovni članek

UDK 930.25:614.212:616.89(497.4Idrija)

Prejeto: 15. 2. 2018

Prevzemanje arhivskega gradiva zdravstvenih ustanov na primeru Psihiatrične bolnišnice Idrija

MIRA HODNIK

arhivska svetovalka

Zgodovinski arhiv Ljubljana, Enota v Idriji

Prelovčeva 2, SI-5280 Idrija

e-pošta: mira.hodnik@guest.arnes.si

Izvilleček

Kot primer dobre prakse avtorica v prispevku opisuje izkušnjo Zgodovinskega arhiva Ljubljana - Enote v Idriji pri sodelovanju s Psihiatrično bolnišnico Idrija. Instituciji sta sodelovali pri prevzemanju arhivskega gradiva Psihiatrične bolnišnice Idrija in prevzemanju zasebnega arhivskega gradiva nevropsihiatra Jožeta Felca, ki ga je le-ta začasno hranila. Izkazalo se je, da z obojestranskim razumevanjem poslanstva ohranitve zasebnega arhivskega gradiva, lahko opravimo delo dobro.

Abstract

THE ACQUISITION OF ARCHIVAL RECORDS OF HEALTH CARE
INSTITUTIONS ON THE EXAMPLE OF PSYCHIATRIC HOSPITAL IDRIJA

As an example of good practice, the author describes the experience of the Historical Archive of Ljubljana - Unit in Idrija in cooperation with the Psychiatric Hospital Idrija. The institutions cooperated in the process of the acquisition of archival records of the Psychiatric Hospital Idrija and the acquisition of private archival collection of neuropsychiatrist Jože Felc, which the hospital in Idria managed. During this process, it has been proven that with mutual understanding, the preservation of private archival records can be executed very well.

Ključne besede:

Psihiatrična
bolnišnica Idrija,
poslovna in
medicinska
dokumentacija,
nevropsihiater in
pisatelj dr. Jože
Felc, zasebno
arhivsko gradivo

Key-words:

Psychiatric
Hospital Idrija,
business and
medical
documents,
neuropsychiatrist
and writer dr.
Jože Felc, private
archival records

Uvod

Zgodovinski arhiv Ljubljana ima registriranih 25 ustvarjalcev s področja zdravstva in po zadnjih podatkih imamo prevzetih osem fondov. To so: Zdravstveni dom Idrija, Zdravstveni dom Litija, Zdravstveni dom za študente Ljubljana, Zdravstveni dom Ljubljana, Zdravstveni dom Metlika, Zdravstveni dom Škofja Loka, Psihiatrična bolnišnica Idrija in Splošna bolnišnica Jesenice.

V idrijski enoti Zgodovinskega arhiva Ljubljana imamo dva ustvarjalca javnega arhivskega gradiva s področja zdravstva. To sta Psihiatrična bolnišnica Idrija in Zdravstveni dom Idrija in od obeh smo že prevzeli arhivsko gradivo.

Psihiatrična bolnišnica Idrija

Julija 1953 je takratna ljudska oblast sklenila, da po vojni opustošeno in izropano vojašnico spremeni v bolnišnico. Pod imenom Bolnišnica za duševne bolezni Idrija je bila ustanovljena z odločbo Izvršnega sveta Ljudske republike Slovenije z dne 25. 5. 1954. Sledila je obnova po vojni uničenih objektov. Bolnišnico so slavnostno odprli 7. 4. 1957 ob 10. uri. Ob odprtju je bilo v bolnišnici 450 postelj. Sobe, namenjene nastanitvi pacientov, so bile po takratnih standardih šest-, sedem- do desetposteljne. Ležalna doba je bila 365 dni.

Leta 1966 se je preimenovala v Psihiatrično bolnico Idrija, nato pa se je 1974 ime spremenilo v Psihiatrično bolnišnico Idrija (v nadaljevanju PBI). Pod tem nazivom jo poznamo še danes.

PBI je danes druga največja psihiatrična bolnišnica v Sloveniji in njena glavna dejavnost je bolnišnično in izvenbolnišnično zdravljenje bolnikov in alkoholikov za občine Koper, Izola, Piran, Ilirska Bistrica, Sežana, Postojna, Nova Gorica, Tolmin, Ajdovščina, Cerkljica in Idrija. Poleg vlaganj v strokovni razvoj osebja si od leta 1994 dalje prizadevajo izboljšati tudi bivalne razmere. V zadnjih dveh desetletjih so celovito prenovili oba bolniška objekta (210 postelj), bolnišnično lekarno in laboratorij, skupno jedilnico za paciente, bolnišnično kuhinjo, prostore aktivacijske terapije in uprave, arhiv in kotlovnico. S tem lahko nudijo ustrezno pomoč osebam s težavami v duševnem zdravju na območju severne in južne Primorske ter dela Notranjske, kjer živi preko 308.000 prebivalcev.¹

Psihiatrična bolnišnica danes.

Vir: <https://www.pb-idrija.si/galerija>.

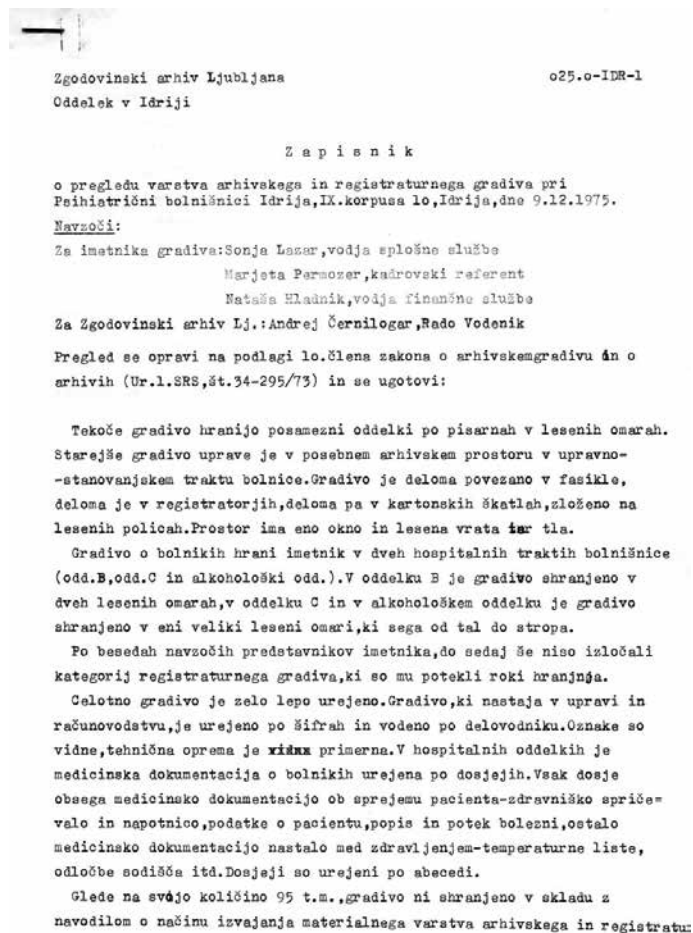
¹ Internetni vir: Psihiatrična bolnišnica Idrija, <https://>

Sodelovanje z ustvarjalci

Zgodovinski arhiv Ljubljana Enota v Idriji, ki je pristojen arhiv za ustvarjalce na področju Upravne enote Idrija (Občina Idrija in Cerklje), je na podlagi 10. člena ZAGA² navezal prvi stik s PBI leta 1975. Ob prisotnosti treh predstavnic ustvarjalca, vodje splošne službe, kadrovske referentke in vodje finančne službe sta strokovni ogled opravila delavca ZAL Andrej Černilogar in Rado Vodenik. Nastal je zapisnik, ki se vsebinsko bistveno ne razlikuje od današnjih zapisnikov.

Zapisala sta, »da tekoče gradivo hranijo posamezni oddelki po pisarnah v lesenih omarah, da starejše gradivo uprave je v posebnem arhivskem prostoru v upravno-stanovanjskem traktu bolnice, da je gradivo deloma povezano v fascikle, deloma v registratorje, deloma pa je spravljeno v kartonskih škatlah, ki so zložene na lesenih policah, da ima prostor eno okno in ena vrata ter tla, da hranijo gradivo o bolnikih v lesenih omarah, ki segajo od tal do stropa«. Prav tako je zapisano, »da je celotno gradivo urejeno lepo, vendar da (od leta 1954) gradiva še niso nikoli valorizirali, da je gradivo uprave in računovodstva je urejeno po šifrah in vodeno po delovodnikih, da so oznake vidne in da je tehnična oprema primerna, da je hospitalna dokumentacija o bolnikih urejena po dosjejih (od sprejema do odpusta bolnika) in abecedi, da je gradiva da 95 tm, ki ni shranjeno v skladu z navodilom o načinu izvajanja varstva arhivskega in registraturnega gradiva, ker prostori niso zavarovani pred požarom, vlomom, škodljivo temperaturo, vlago, kemičnimi in biološkimi škodljivci«. ³ Z zapisnikom so se strinjale predstavnice ustvarjalca. Na koncu zapisnika so zapisana natančna navodila arhivske službe za nadaljnje delo in obojestransko željo po nadaljnjem sodelovanju.

Naslednji stik arhiva z ustvarjalcem PBI je bil opravljen leta 1978, ko je sodelavec Enote za zunanjo ljubljansko regijo, Vladimir Žumer, zapisal, da ZAL na podlagi zakona iz leta 1973 sprti »zbira odbrane vrste« arhivskega gradiva, ki ima poseben pomen za zgodovino, kulturo na splošno in druge družbene potrebe. S tem je mislil gradivo za seje družbenopolitičnih skupnosti

Zapisnik o pregledu varstva arhivskega in registraturnega gradiva leta 1973 (rumena mapa – dokumentacija sodelovanja z ustvarjalcem).

www.pb-idrija.si/o-bolnisnici/bolnisnica-skozi-zgodo-
vino. Pridobljeno: 6. 11. 2017.

² Zakona o arhivskem gradivu in arhivih iz leta 1973 (ZAGA, Ur. l. SRS, št. 34–295/73).

³ Zapisnik o pregledu varstva arhivskega in registraturnega gradiva pri Psihiatrični bolnišnici Idrija, 9. 12. 1975 (rumena mapa ustvarjalca).

in SIS, glasila, bilteni, informatorji družbenopolitičnih skupnosti in organizacij TOZD, OZD, SOZD, šol, društev; tiskani letni programi in poročila, priložnostne publikacije, razstavni katalogi, prospekti, ceniki, plakati. Opozoril jih je, da morajo to dokumentacijo redno pošiljati v arhiv. Kakšen je bil odgovor PBI, ni znano, znano pa je, da tudi v tistem letu ni bil izpeljan prevzem arhivskega gradiva.⁴

Sledila so leta »nesodelovanja«.

V letu 2009 je bil v okviru letnega delovnega načrta planiran obisk pri PBI. Najprej smo jih pisno seznanili z dolžnostmi, ki nam jih nalaga ZVDAGA⁵ in najavili naš obisk na terenu. Po dodatnih telefonskih stikih je le prišlo do dogovora o obisku in ogledu njihovih prostorov za hrambo dokumentarnega in arhivskega gradiva. Po končanem ogledu sem napisala zapisnik o pregledu varstva dokumentarnega in arhivskega gradiva. Zapisala sem naslednje: »/.../ da dokumentarno in arhivsko gradivo vodijo po lastnem klasifikacijskem načrtu z delovodnikom; za poslovno dokumentacijo je odgovorna glavna pisarna (tajništvo), za medicinsko dokumentacijo pa je bolnišnično-ambulantna služba, katero shranjujejo ločeno tudi lokacijsko«.⁶ Splošno dokumentacijo so takrat shranjevali v še neobnovljeni stavbi bivše italijanske kasarne. Arhivski prostori so bili v drugem nadstropju, nezavarovani pred vlomom in požarom (brez alarmnih naprav) in okna niso bila zavarovana pred svetlobo. Ugotovili smo, da je zaradi varnosti potrebna prenova električne napeljave. Dokumentacija je bila shranjena v fasciklih in zložena na lesenih policah. Povsem drugače pa je bilo pri ogledu arhivskih prostorov za hrambo medicinske dokumentacije, ki jo imajo shranjeno v prenovljenih prostorih, zloženo je v ognjevarnih policah – kompaktusih, ki se zaklepajo. Dostop do gradiva imajo samo pooblaščen osebe.⁷

Po tem ogledu smo ustvarjalcu podali priporočila in zahteve za izboljšanje materialnega varstva. Svetovali smo jim, da morajo za arhiv urediti poseben prostor s protivlomno in protipožarno zaščito, ki bo zagotavljal ustrezne klimatske razmere, da morajo gradivopreložiti v arhivske škatle, odstraniti kovinske sponke in plastične mape ... Skratka, opozorili smo jih na upoštevanje UVDAG.⁸ Ko je ustvarjalec prejel naš zapisnik, se je oglasila takratna direktorica zavoda, ki zaradi službene odsotnosti ni bila prisotna pri našem obisku. Z dokaj ostro besedo se je odzvala na zapisnik. Ni se ji zdelo prav, da smo v zapisniku opisali slabe razmere v arhivskih prostorih, čeprav naj bi bila seznanjena, da je v pripravi dokumentacija za prenovalo. Še posebno pa se je zavzela za medicinsko dokumentacijo, saj je želela, da ne postane predmet prevzema, češ da jo bolnišnica potrebuje pri svojem strokovno-praktičnem delu in za znanstvenoraziskovalno ter študijsko delo. Istočasno se je direktorica obrnila na varuhinjo človekovih pravic dr. Zdenko Čebašek Travniki, ki se je prav tako strinjala, da mora medicinska dokumentacija ostati pri ustvarjalcu. Zapisali sta, da bosta v nasprotnem primeru predlagali spremembo ZVDAGA. Z direktorico smo se dogovorili za ponovno srečanje, ki je pripomoglo k izboljšanju sodelovanja. Dogovorili smo se, da bodo najprej naredili samo seznam poslovne dokumentacije, ki smo ga potrebovali za izdajo navodil za odbiranje arhivskega gradiva iz dokumentarnega gradiva. Reševanje problema medicinske dokumentacije sva preložili na kasnej-

⁴ Dopis ZAL Enota za zunanjo ljubljansko regijo Oddelek v Idriji, 25. 9. 1978 (rumena mapa ustvarjalca).

⁵ Zakon o dokumentarnem in arhivskem gradivu ter arhivih (ZVDAGA, Ur. l. RS, št. 30/06).

⁶ Zapisnik o pregledu varstva dokumentarnega in arhivskega gradiva, 17. 4. 2009 (rumena mapa ustvarjalca).

⁷ Prav tam.

⁸ Uredba o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva (UVDAG, Ur. l. RS, št. 86/06).

ši čas, ko se bodo o tem opredelili in dogovorili nadrejeni oz. višje instance za vse psihiatrične bolnišnice v Sloveniji. V tistem trenutku je bilo za nas pomembno samo to, da imajo medicinsko dokumentacijo urejeno in pravilno varovano.⁹

Po dogovoru z direktorico so določili osebo za pripravo arhivskega gradiva PBI za prevzem. Celotno poslovno dokumentacijo so preselili včasne arhivske prostore izven upravne stavbe in zaradi številnih obveznosti so popisovanje začeli šele v letu 2010.

Ker smo imeli s prevzemanjem arhivskega gradiva ustvarjalcev na področju zdravstva zelo malo izkušenj, smo poskušali najprej pridobiti čim več informacij. Najprej sem se posvetovala s sodelavcem Janezom Kopačem. Kot je sam pogosto dejal, sva modrovala in na koncu sklenila, da se gradivo Psihiatrične bolnišnice prevzame skoraj v celoti. Poudaril je, da so take ustanove unikatne in pomembne v lokalnem okolju, zato bi lahko pretirano izločanje »nepotrebne« dokumentarnega gradiva zameglilo in osiromašilo vedenje o delovanju bolnišnice ter poudaril, da bi lahko z valorizacijo nevede celo uničili arhivsko gradivo. Pri tem so bile dobrodošle tudi izkušnje arhivistke Bojane Aristovnik iz celjskega zgodovinskega arhiva.

PBI smo na podlagi seznama in obiskov na terenu sredi leta 2011 izdali navodila za odbiranje arhivskega gradiva iz poslovne dokumentacije. Čeprav so nekateri v arhivski stroki zagovarjali prevzem tudi medicinske dokumentacije, smo se vseeno odločili, da se bomo o tej temi pogovarjali kasneje. Pa nas je prehitelo ustavno sodišče s svojo odločitvijo. V reševanje problematike medicinske dokumentacije se je namreč na pobudo Psihiatrične bolnišnice Ljubljana dejavno vključil Varuh človekovih pravic. Na njegovo zahtevo je Ustavno sodišče Slovenije izdalo odločbo glede arhiviranja zdravstvene dokumentacije.¹⁰ Ustavno sodišče je s to odločbo razsodilo, da je ZVDA-GA »/.../v neskladju z ustavo, v kolikor med javno arhivsko gradivo uvršča tudi gradivo izvajalcev zdravstvene dejavnosti, ki so po tem zakonu opredeljeni kot javnopravne osebe, ki vsebuje osebne podatke o zdravljenju pacientov.«¹¹ ZAGOPP tako določa, da je skrajni rok za izročitev arhivskega gradiva, ki vsebuje občutljive osebne podatke pa-

ZAL
Zgodovinski arhiv Ljubljana
ENOTA V IDRJI
IDRIJA
Prelovska ulica 2,
5280 Idrija, Slovenija
tel.: +386 (0) 5 372 2270
fax: +386 (0) 5 372 2271
E mail: mira.hodnik@guest.arnes.si

Štev: 102 – 01 – 2011
Datum: 25. 7. 2011

Na podlagi 39. in 40. člena Zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivov (Ur. list RS, št. 30/06, v nadaljevanju: zakon) in 56. člena Uredbe o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva (Ur. list RS, št. 86/2006, v nadaljevanju: uredba) izdaja Zgodovinski arhiv Ljubljana

NAVODILO

za odbiranje arhivskega gradiva iz dokumentarnega gradiva,
ki ga hrani oziroma nastaja pri delu

Javnega zdravstvenega zavoda

PSIHIATRIČNA BOLNIŠNICA IDRJA

(naziv inštituta)

Pot sv. Antona 49, 5280 Idrija

(naslov inštituta)

1. člen

S tem navodilom se določa arhivsko gradivo, to je izvirno in reproducirano, (pisano, risano, tiskano, fotografirano, filmano, fonografirano, magnetno, optično ali kako drugače zapisano) dokumentarno gradivo, ki je bilo prejet ali nastalo pri delu **PSIHIATRIČNE BOLNIŠNICE IDRJA** in ima trajen pomen za znanost in kulturo ali trajen pomen za pravno varnost oseb v skladu s strokovnimi navodili pristojnega arhiva.

2. člen

Navodila za odbiranje arhivskega gradiva
(rumena mapa – dokumentacija o sodelovanju z
ustvarjalcem).

⁹ Zapisnik o pregledu varstva dokumentarnega in arhivskega gradiva, 17. 4. 2009 (rumena mapa ustvarjalca).

¹⁰ Odločba Ustavnega sodišča Slovenije U-I-70/12-14, 24. 5. 2012.

¹¹ Prav tam.

cienta pristojnemu arhivu, 150 let po nastanku.¹² Prav tako je določeno, da je tovrstno gradivo javnosti trajno nedostopno. Izjemoma pa je po določbah zakona tovrstno arhivsko gradivo dostopno pacientom ali osebam, ki so izkazale pravni interes in so v skladu z zakonom o pacientovih pravicah in zakonom, ki ureja zdravstveno dejavnost.¹³

Potem ko smo PBI izdali navodila, sva z delavko, ki je bila določena za odbiranje arhivskega gradiva, začeli praktično delo. Čeprav je odbiranje in popisovanje navidezno dokaj preprosto opravilo, nam dolgoletne izkušnje kažejo, da imajo ustvarjalci pri tem nemalokrat težave. Pokazala sem ji, kako se arhivsko gradivo odbira, čisti, popisuje in odlaga v škatle. Zaradi boljše predstave našega dela sem jo povabila tudi k nam v arhiv, kjer si je ogledala naše delo in arhivske prostore.

Arhivsko gradivo smo prevzeli v dveh delih. Prvi prevzem smo opravili konec leta (13. 12.) 2011, drugi del pa v začetku leta (25. 4.) 2013. Fond PBI obsega 136 škatel za obdobje 1957–1990. Arhivsko gradivo je razvrščeno v škatle kronološko in popisano po vsebini znotraj klasifikacijskih znakov. Je urejeno in v dobrem stanju, odstranjene so kovinske sponke in plastične mape.¹⁴

Kategorije prevzetega arhivskega gradiva so: zapisniki upravnega odbora, zapisniki sveta bolnice, zapisniki disciplinske komisije, zapisniki delavskih svetov, zapisniki o strokovnih zadevah, plani, poročila, odločbe, pogodbe o zaposlitvah, splošni akti in dopisi, stanovanjske zadeve, finančne zadeve, samoupravni sporazumi, pravilniki, statuti. Prevzeli pa smo tudi nekaj gradiva, ki nima lastnosti arhivskega gradiva, je pa zanimivo, ker nam lahko dopolni poznavanje vsakdana ustvarjalca. To so dokumenti o prehrani, osebnih dohodkih, nabavah in sodelovanju, zaposlovanju ipd. Arhivsko gradivo PBI je bilo do danes uporabljeno samo enkrat in še to ga je potreboval izročitelj za pripravo publikacije ob 60-letnici delovanja.

Od leta 2014 Psihiatrična bolnišnica Idrija uporablja za vodenje poslovne dokumentacije enotni klasifikacijski načrt za zavode s področja zdravstva. Zanj je odgovorna glavna pisarna (tajništvo), kjer zabeležijo in klasificirajo vso vhodno in izhodno pošto ter dokumente, ki nastajajo znotraj ustanove. Medicinska dokumentacija je izvzeta iz enotnega klasifikacijskega načrta. Zanj je odgovorna bolnišnično-ambulantna služba, ki vodi zadeve po dosjejih.¹⁵

Po pogovoru z ustvarjalcem jim je enotni klasifikacijski načrt olajšal delo, žal pa jim je prinesel tudi nekaj težav, npr. kako razvrstiti oz. klasificirati dokument, ali je klasifikacija premalo razvejana, s tem da nekaterih klasifikacijskih znakov sploh ne uporabljajo. Na srečo jim računalniški program *Prejeta in poslana pošta* podjetja Naturalis zaradi specifičnosti njihovega dela omogoča preprosto dodajanje novih klasifikacijskih znakov na nižjem nivoju. Prav tako je iz enotni klasifikacijski načrt (v nadaljevanju EKN) izločeno računovodstvo, ki za vodenje dokumentov uporablja program POŠTA, za plače in račune pa uporablja program SAOPE.

Prevzem zasebnega arhivskega gradiva dr. Jožeta Felca

Istočasno s prevzemom arhivskega gradiva so me v PBI seznanili s problemom zasebnega arhivskega gradiva znanega slovenskega psihiatra in pisatelja Jožeta Felca, ki so ga dobili v trajno hrambo ob njegovem odhodu v pokoj.

¹² 5. člen Zakona o arhivskem gradivu, ki vsebuje osebne podatke o zdravljenju pacienta (ZAGOPP, Ur. l. RS, št. 85/16).

¹³ ZAGOPP.

¹⁴ SI_ZAL_IDR/0259 Psihiatrična bolnišnica Idrija, 1957–1990.

¹⁵ Zapisnik o pregledu varstva dokumentarnega in arhivskega gradiva, 7. 11. 2017.

Dr. Felc je bil ves čas svoje poklicne kariere zaposlen v bolnišnici kot nevropsihiater in kot njen dolgoletni strokovni vodja – predstojnik (1973–2005). V svoji bogati poklicni karieri je opravljal tudi funkcijo zapriseženega sodnega izvedenca. Napisal je okoli 2200 izvedenskih mnenj. Delo je opravljal kot zasebnik in ne kot nevropsihiater, zaposlen v PBI. Po izročitvi izvedenskega mnenja sodišču bi moral po protokolu uničiti dvojnik, vendar jih je vestno spravljal in na koncu leta dal vezati v knjige, ki jih je spravil v svojih zasebnih prostorih PBI. Vseh knjig je 24. Ko se je leta 2005 upokojil in zapustil bolnišnično stanovanje, je vsa izvedenska mnenja zaupal v hrambo PBI oz. je prosil takratno direktorico, da poskrbi za primerno hrambo.¹⁶ Ker sta bila z direktorico dobra prijatelja, mu je obljubila, da bo poskrbela za njegovo zasebno gradivo. Do tu je zgodba neproblematična in povsem prikrita javnosti. Direktorica je izvedenska mnenja spravila v ognjevarno omaro in primer je bil za PBI zaključen. Zgodba pa se je zapletla, ko je nekdo od zaposlenih podal anonimno prijavo na Urad za Informacijskega pooblaščenca, da je bolnišnica v trajno hrambo nezakonito prejela zdravstveno dokumentacijo iz osebnega arhiva upokojenega dr. Felca. Državna nadzornica je januarja 2011 opravila inšpekcijski nadzor v PBI. V zapisniku o inšpekcijskem nadzoru je zapisano, da so bile ekspertize shranjene v prostoru, kjer hrani svojo medicinsko dokumentacijo, vendar ločeno v ognjevarni omari. Državna nadzornica je v zapisniku o pregledu zapisala tudi izjavo direktorice PBI, da: »/.../ če bo zahteva, da se dokumentacija uniči, izjavljam, da kot ena izmed njegovih najtesnejših sodelavk iz spoštovanja do njega tega ne bom naredila.« Za ohranitev izvedenskih mnenj se je zavzel tudi vodja splošnega sektorja v PBI, ki je izjavil, da: »Poleg predpisov, ki jih je treba pri odločitvi upoštevati, je po mojem mnenju potrebno upoštevati tudi zadnjo voljo dr. Felca in razloge, zakaj smo mi ta mnenja dobili. Prosil bi, da se ta dejstva upoštevajo pri izreku ukrepa.«¹⁷ Ne nazadnje je svoje strinjanje s predhodnikoma dodal še strokovni vodja PBI, da je pri odločanju treba upoštevati tudi izjemno strokovno vrednost navedenih izvedenskih mnenj. Na podlagi tega inšpekcijskega zapisnika je informacijski pooblaščenec izdal odločbo o anonimizaciji ali uničenju vseh izvedenskih ekspertiz, ki jih je primarij Jože

na podlagi 61. člena Zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivov (Uradni list RS, št. 30/2006) sklepata

darovalka: mag. **ALENKA HÖFFERLE FELC**, dr. med. Maleševa ul. 8, 1000 Ljubljana
in

prejemnik: Zgodovinski arhiv Ljubljana, Enota v Idriji, Prelovčeva ul. 2, 5280 Idrija, davčna številka 26248522, ki ga zastopa **mag. Bojan Cvelfar**, direktor

POGODBA o podaritvi arhivskega gradiva

1. člen

Darovalka mag. Alenka Höfferle Felc, dr. med prepusti Zgodovinskemu arhivu Ljubljana, Enoti v Idriji arhivsko gradivo svojega pokojnega moža **primarija Jožeta Felca**, dr. med., specialista nevropsihiatra in sodnega izvedenca, dolgoletnega predstojnika Psihiatrične bolnišnice Idrija in pisatelja:

1. Knjige izvedenskih mnenj -
24 knjig (1363 izvedenskih mnenj) za obdobje 1975-2008.

in

2. Osebni arhiv

Darovalka izjavlja, da je gradivo, ki je predmet te pogodbe, njena last.

2. člen

Darovalka je navedeno arhivsko gradivo izročila dne **6. 7. 2012**. Prevzem je opravila Mira Hodnik, ZAL Enota v Idriji.

3. člen

Prevzemni popis arhivskega gradiva je sestavni del te pogodbe.

*Pogodba o podaritvi arhivskega gradiva
(rumena mapa – dokumentacija o sodelovanju z
ustvarjalcem).*

¹⁶ Glej: SI_ZAL_IDR/0263 Felc Jože, Idrija, 1955–2008.

¹⁷ Zapisnik o inšpekcijskem nadzoru državne nadzornice za varstvo osebnih podatkov, 27. 1. 2011 (original hrani PBI).

Felc izdelal kot zaprisežen sodni izvedenec za psihiatrično stroko. Zahteval je, da se anonimizacija izvede tako, da se iz vsakega izvedenskega mnenja izbriše:

- vsa imena in priimke pacientov in vseh drugih udeležencev v postopku, razen imena prim. Jožeta Felca;
- vse pravilne številke spisov;
- vse datume;
- vsa imena krajev;
- vsa imena ustanov.

Anonimizacijo bi morala izvesti oseba, pooblaščenca s strani zavezanca, ob tem pa bi bilo treba zagotoviti postopke in ukrepe za zavarovanje osebnih podatkov, s katerimi bi zavezanec preprečil nezakonito obdelavo osebnih podatkov v izvedenskih mnenjih. Anonimizacijo bi moral zavezanec izvršiti v roku šestih mesecev od dneva vročitve odločbe in po odpravi nepravilnosti obvestiti informacijsko pooblaščenko.

PBI je odločbo Informacijskega pooblaščenca izpodbijala in podala tožbo na Upravno sodišče Republike Slovenije (marec 2011), češ da niso upoštevali dejanskega stanja in da so se pri svojem delu opirali samo na Zakon o varstvu osebnih podatkov, ki določa roke hrambe osebnih podatkov in način obdelave osebnih podatkov za zgodovinsko, statistično in znanstvenoraziskovalne namene, niso pa upoštevali zahtev ZVDAGA glede hrambe in varstva dokumentarnega in arhivskega gradiva, saj ima medicinska dokumentacija vse lastnosti arhivskega gradiva.¹⁸ Prav tako je PBI opozarjala, da je že primarij Felc ocenjeval, da ima dokumentacija s širšega medicinskega, pravnega, sociokulturnega in antropološkega vidika izjemen pomen za psihiatrijo kot znanost, zato je treba v zvezi z njeno hrambo obvezno upoštevati načelo trajnosti oz. ZVDAGA. Pri tem pa je bolnišnica upoštevala še stališče Komisije RS za medicinsko etiko, ki je v zvezi z vprašanjem varstva, zavarovanja, arhiviranja in dostopa do dokumentarnega in arhivskega gradiva psihiatričnih ustanov, da ima omenjeno gradivo zdravstveni in izobraževalni pomen in ga je zato treba hraniti trajno. Bolnišnica se je sklicevala na 40. člen ZVDAGA (izročitev arhivskega gradiva), da se gradivo zaradi njegovega znanstvenega pomena do končne odločitve s strani pristojnega arhiva trajno zavaruje in ohrani v svoji izvirni obliki. S tem so hoteli poudariti, da jim ni možno očitati nezakonitega ravnanja, ker do tega časa še niso imeli navodil o odbiranju arhivskega gradiva s strani pristojnega arhiva.¹⁹ Smatrali so, da bi moral Informacijski pooblaščenec upoštevati določbe ZVDAGA o ohranjanju izvirnega dokumentarnega gradiva ali uporabnosti vsebine tega gradiva, ki ima lastnosti arhivskega gradiva, ker se mora zaščititi njegovo izvirnost, celovitost, urejenost in trajnost. Upravno sodišče RS Oddelek v Novi Gorici je izreklo sodbo v imenu ljudstva in odločilo, da se tožba PBI zavrne. V obrazložitvi so navedli, da je primarij Felc izvedenska mnenja, ki jih je po odhodu iz bolnišnice zaupal PBI, napisal kot samostojni sodni izvedenec. Pri njegovem delu so tako nastale zbirke osebnih podatkov, zato bi moral po prenehanju opravljanja dela sodnega izvedenca ravnati v skladu z 21. členom ZVOP-1, ki določa rok hrambe osebnih podatkov.²⁰ Informacijski pooblaščenec se je v svojem zagovoru skliceval tudi na določila ZZPPVV, da izvedenci niso upravljavec zbirk osebnih podatkov s področja zdravstvenega varstva, zato se sodnoizvedenske ekspertize ne hranijo v skladu s tem zakonom.²¹ Torej, po končanem dosegu namena, ko je sodni izvedenec izvedensko mnenje oddal sodišču, bi moral svojo kopijo uničiti ali ano-

¹⁸ Sodba v imenu ljudstva Upravnega sodišča Republike Slovenije Oddelka v Novi Gorici, 23. 5. 2011 (original hrani PBI).

¹⁹ 40. člen ZVDAGA (Ur. l. RS, št. 30/06).

²⁰ 21. člen Zakona o varstvu osebnih podatkov (ZVOP-1, Ur. l. RS, št. 94/07).

²¹ Zakon o zbirkah podatkov s področja zdravstvenega varstva (ZZPPVV, Ur. l. RS št. 65/00).

nimizirati osebne podatke. Informacijski pooblaščenec je poudaril, da ima ekspertiza v sodnih spisih značaj arhivskega gradiva in bo po določbah ZVDAGA prevzeta z arhivskim gradivom sodišč v pristojni arhiv. Informacijski pooblaščenec kot tožena stranka je imel ob tem tehtne pomsleke, saj bodo po prevzemu arhivskega gradiva sodišč v pristojni arhiv postale ekspertize javno dostopno arhivsko gradivo, kar pa ni sprejemljivo s stališča varovanja občutljivih osebnih podatkov. Sodišče se je strinjalo z Informacijskim pooblaščencom, da v tem primeru ne veljajo določbe zakona ZVDAGA, ker je dr. Felc ekspertize napisal kot zasebnik in zato ne morejo biti del arhivskega gradiva PBI. Obveznosti javnopravne osebe, ki so določene v 39. členu arhivskega zakona, se nanašajo samo na tisto dokumentarno in arhivsko gradivo, ki ga prejmejo oz. nastaja pri njihovem delu, zato je Upravno sodišče presodilo, da ekspertize ne sodijo med arhivsko gradivo PBI.²²

Ker so ga smatrali za zasebno arhivsko gradivo, smo se skupaj odločili za nov pristop k reševanju problema. Da bi rešili arhivsko gradivo, ki ga je dr. Felc zaupal PBI, smo se odločili, da bo Zgodovinski arhiv Ljubljana razglasil dr. Felca za ustvarjalca zasebnega arhivskega gradiva. Po dogovoru z vodstvom PBI smo navezali stik z vdovo po dr. Felcu, gospo Alenko Höfferle Felc. Predstavili smo ji problematiko reševanja zapuščine njenega pokojnega moža, ki ga hranijo v PBI. Gospa Felc je privolila v sodelovanje, zato sem ji najprej razložila pomen izvedenskih mnenj in naš interes za prevzem v arhiv. Seznanila sem jo s problemi hrambe ekspertiz v PBI in ji predstavila možnost prevzema kot zasebno gradivo. PBI ji je kot edini zakoniti dedinji po dr. Felcu vrnila vsa sodna izvedenska mnenja, nato pa nam jih je ga. Felc izročila v trajno hrambo z darilno pogodbo. Zaradi varovanja občutljivih osebnih podatkov smo določili pogoje hrambe oz. onemogočili prost dostop do gradiva. Do prevzema v naš arhiv mi je z nasveti pomagal sodelavec Janez Kopač. S svojimi bogatimi izkušnjami mi je pomagal pri pripravi predloga za razglasitev zasebnega arhivskega gradiva primarija Felca. Predlog za razglasitev dokumentarnega gradiva dr. Jožeta Felca za zasebno arhivsko gradivo smo 18. 11. 2011 poslali v Arhiv Republike Slovenije, s kratko predstavitvijo imetnika in vsebine evidentiranega gradiva.²³

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO
ARHIV REPUBLIKE SLOVENIJE
Zvezdarska 1, 1127 Ljubljana

T: 01 241 42 00
F: 01 241 42 99
E: ars@gov.si
www.arhiv.gov.si

Zgodovinski arhiv Ljubljana,
Enota v Idriji, Idrija
Prelovčeva ulica 2
5280 Idrija

ZGODOVINSKI ARHIV LJUBLJANA		
Znak, delov. štev.	Prijeto: 17. 1. 2012	
	Priloga - vrednota	Štali:

Številka: 62511-10/2011/2
Datum: 12.01.2012

Zadeva: Predlog za razglasitev dokumentarnega gradiva dr. Jožeta Felca za zasebno arhivsko gradivo
Zveza: Vaš dopis št. 1712-16/2011 z dne 18.11.2011

Z vašim, v zvezi navedenim dopisom, ste nam posredovali predlog za razglasitev dokumentarnega gradiva dr. Jožeta Felca za zasebno arhivsko gradivo.

Pri pregledu predloga ugotavljamo, da bi bilo smiselno najprej ugotoviti kakšen je namen razglasitve navedenega dokumentarnega gradiva za zasebno arhivsko gradivo.

V kolikor je namen, da se navedeno gradivo izroči arhivu, potem je to mogoče storiti tudi z darilno pogodbo na podlagi vaše ugotovitve, da ima navedeno dokumentarno gradivo vse lastnosti arhivskega gradiva. V pogodbi je potrebno natančno opredeliti gradivo, ki se predaja ter določiti pogoje glede dostopa do gradiva, predvsem morebitne omejitve glede dostopa, in spoštovanja avtorskih pravic ter varstva osebnih podatkov.

V kolikor pa se bo navedeno gradivo po razglasitvi hranilo pri lastnikih gradiva oz. ga bo potem pristojni arhiv na predlog lastnika sprejel v hrambo, pa je potrebno vašo vlogo dopolniti z podrobnejšo opredelitvijo popisa gradiva. Opredeliti je potrebno predvsem za kakšno vrsto gradiva gre ter obseg gradiva.

Po prejemu vašega odgovora bomo nadaljevali s postopkom razglasitve zasebnega dokumentarnega gradiva za arhivsko gradivo, oziroma bomo postopek ustavili.

s spoštovanjem

Pripravil
Luka Zupanc
višji svetovalec

D. Matić
dr. Dragan Matić
direktor

Poslano:
- naslovniku.

Odgovor Arhiva Republike Slovenije glede razglasitve dokumentarnega gradiva dr. Jožeta Felca za zasebno arhivsko gradivo (rumena mapa – dokumentacija o sodelovanju z ustvarjalcem).

²² 39. člen ZVDAGA.

²³ Predlog za razglasitev dokumentarnega gradiva dr. Jožeta Felca za zasebno arhivsko gradivo, 18. 11. 2011 (dopis poslan Arhivu Republike Slovenije).

Iz Arhiva Republike Slovenije so nam odgovorili, da se jim po pregledu predloga zastavlja vprašanje, ali je smiselno razglasiti navedeno dokumentarno gradivo za zasebno arhivsko gradivo dr. Felca, ker so iz predlagane zadeve razbrali, da gre le enkratni prevzem. Svetovali so nam, da bi problem rešili z darilno pogodbo, s katero pa bi bilo treba natančno opredeliti gradivo, določiti pogoje hrambe, dostopa, predvsem morebitne omejitve glede dostopa in spoštovanja avtorskih pravic ter varstva osebnih podatkov. Ker je bilo dejansko res mišljeno samo kot enkratno dejanje, smo postopek razglasitve zasebnega dokumentarnega gradiva za arhivsko gradivo ustavili in z go. Alenko Höfferle Felc podpisali darilno pogodbo. Izročitev arhivskega gradiva dr. Felca smo izpeljali julija 2012. Z darilno pogodbo smo se zavezali, da bomo dosledno spoštovali 2. točko 65. člena ZVDAGA. Na podlagi 2. točke 61. člena istega zakona je darovalka zahtevala, da prevzeto gradivo ni dostopno javnosti 50 let od prevzema v arhiv, razen darovalki. V študijske namene oziroma za znanstvene raziskave so izvedenska mnenja dostopna raziskovalcem medicinske stroke, preostalo gradivo pa raziskovalcem literarnih in jezikovnih strok po predhodnem dogovoru z arhivom. Po prevzemu smo gradivo uredili, popisali, tehnično opremili in ga shranili v ognjevarni omari, ki je postavljena v enem izmed arhivskih skladišč. Da ne bi pozabili na drugačno obravnavo fonda, smo »modro mapo«, kjer je shranjena dokumentacija o urejenem fondu (popis, historiat fonda, poročilo o delu), označili z rdečo piko in na notranjo stran mape nalepili kopijo 4. člena Pogodbe o podaritvi arhivskega gradiva.²⁴

Poleg izvedenskih mnenj smo prevzeli še nekaj osebnega arhivskega gradiva dr. Felca, na katerega smo naleteli ob inventuri leta 2007. Med fondom Kaplje Idrija je bilo shranjeno neevidentirano zanimivo zasebno gradivo dr. Felca, ki je po svoji vsebini bolj sodil v osebni fond dr. Jožeta Felca kot pa v fond Kaplje, tj. društva, katerega član je bil tudi dr. Felc. Odločili smo se, da najdeno gradivo izločimo iz fonda Kaplje in nastavimo osebni fond Jožeta Felca. O tem smo se nameravali pogovoriti z dr. Felcem. Žal pa čas ni bil naš zaveznik in leta 2008 smo izvedeli, da se je dr. Felc upokojil in odselil iz PBI. Ob prevzemu ekspertiz smo izkoristili priliko in predlagali ge. Felc, da bi najdeno neevidentirano gradivo prevzeli skupaj s prevzemom ekspertiz. Glede na to, da je dr. Felc znan slovenski nevropsihiater in pisatelj, smo ob prevzemu tega gradiva izrazili željo o možnosti prevzema arhivskega gradiva iz njegovega bogatega osebnega arhiva. Ga. Felc je pokazala zanimanje in upamo, da bomo nekoč obogatili fond. Ga. Felc je ob tem poudarila »/.../ da za to potrebuje čas, saj mora vse dozoreti in se zgoditi ob pravem času«. Mi imamo čas in prostor, zato bomo čakali.

VIRI IN LITERATURA

ARHIVSKI VIRI

- SI_ZAL_IDR/0263 Felc Jože, Idrija, 1955–2008.
- SI_ZAL_IDR/0259 Psihiatrična bolnišnica Idrija, 1957–1990.

ZAKONODAJA

Zakon o arhivskem gradivu, ki vsebuje osebne podatke o zdravljenju pacienta (ZAGOPP, Ur. l. RS, št. 85/16).

Odločba Ustavnega sodišča Slovenije U-I-70/12-14, 24. 5. 2012.

²⁴ Mapa s popisom arhivskega gradiva fonda IDR 263, Jože Felc, Idrija.

Uredba o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva (UVDAG, Ur. l. RS, št. 86/06).

Zakon o dokumentarnem in arhivskem gradivu ter arhivih (ZVDAGA, Ur. l. RS, št. 30/06).

Zakona o varstvu osebnih podatkov (ZVOP – 1, Ur. l. RS, št. 94/07).

Zakon o zbirkah podatkov s področja zdravstvenega varstva (ZZPPVV, Ur. l. RS št. 65/00).

SUMMARY

THE ACQUISITION OF ARCHIVAL RECORDS OF HEALTH CARE INSTITUTIONS ON THE EXAMPLE OF PSYCHIATRIC HOSPITAL IDRIJA

The Psychiatric Hospital Idrija is a creator of public archival records in the area of the Historical Archives of Ljubljana, Idrija Unit. It is the 2nd largest psychiatric hospital in Slovenia for hospital and medical care of patients and alcoholics, and covers the entire Slovene Littoral and a part of Inner Carniola. The Idrija Unit of the Historical Archives of Ljubljana reached out to the hospital already in 1975. Until the acquisition of archival records in 2011 and 2013, their cooperation was very good. The Hospital separates the management of their business from medical documents. Although their conditions of managing their documents and archival records prior to our arrival were good, the conditions were improved and made better during our cooperation. For managing their business documents, their own classification system was used until 2014, when an uniform classification plan for health institutions was adopted. Medical documents kept by the hospital clinic service are deposited in files. While their work was facilitated with the introduction of the uniform classification plan, new problems arose.

Simultaneously with the acquisition of the archival records of the Psychiatric Hospital Idrija, we carried out the acquisition of a private collection of archival records of the chief physician Jože Felc, a neuropsychiatrist, certified appraiser and author. Upon his retirement, he entrusted his personal collection of records collected during his work at the Psychiatric Hospital Idrija to the institution. The collection also contained 2,200 expert opinions, written by Dr. Felc, not in the position of the neuropsychiatrist employed by the Psychiatric Hospital Idrija, but as a private expert. A conflict of interest arose. In order to preserve the value and importance of these records, we arranged the acquisition of the private collection with a deed of gift, concluded between the Historical Archives of Ljubljana - Idrija Unit and the widow of the late Jože Felc. The collected records are kept in a separate fire-resistant cabinet. On the basis of Article 61(2) of the Protection of Documents and Archives and Archival Institutions Act the donor requested that the records shall become publicly available 50 years after its acquisition. The use of the records is managed in accordance with Article 65(2) of the Protection of Documents and Archives and Archival Institutions Act. An exception for the use of these records applies for the donor; researchers of the medical profession can access the records for the purpose of medical expertise after consultation and in agreement with the archives.